

Fastighetsbeteckning	Ärendemening	Handlingstyp	Initierarens dnr	SSM:s dnr	Reg datum
Skogsnävan 1 m.fl. Vinsta	Detaljplan - Utökad skola, förskola och idrottsverksamhet inom befintlig skola, Björnbodaskolan, Skogsnävan 1 m.fl. Vinsta 2016-19492. Remissvar: 2019-02-26	Remissvar	2016-19492	4.1/166/2019	2019-02-27
Kälvesta 1:3 Björnmossevägen Kälvesta	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus och flytt av Björnmossevägen, Kälvesta 1:3, Kälvesta, 2017-09225. Remissvar: 2019-02-26	Remissvar	2017-09225	4.1/168/2019	2019-02-27
Riddersvik Hässelby Villastad 1:36 Hässelby Villastad	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus, vård- och omsorgsboende, förskola mm, Riddersvik, del av Hässelby villastad 36:1 m.fl. Hässelby Villastad, 2013-11692. Remissvar: 2019-01-29	Remissvar	2013-11692	4.1/3043/2018	2019-01-30
Enskede Gård 1:1 Gamla Enskede	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus, lamellhus typ samt parhus, Enskede Gård 1:1, Gamla Enskede 2017-09908. Remissvar: 2019-01-11	Remissvar	2017-09908	4.1/4012/2018	2019-01-07
Skolfilmen 1 Örby 4:1 Trollesundsvägen 55 Högdalen	Detaljplan - Behovsbedömning två förskolor Skolfilmen 1 och Örby 4:1, Högdalen 2018-15610. Remissvar: 2019-01-18	Remissvar	2018-15610	4.1/4078/2018	2019-01-16
Magelungens strand, del av Farsta 2:1 Farsta Strand	Detaljplan - utveckling till sammankopplande länk mellan Farsta och Fagersjö; Magelungens strand, del av Farsta 2:1 m.fl. Farsta Strand, 2015-14704. Remissvar: 2019-01-18	Remissvar	2015-14704	4.1/4081/2018	2019-01-10
Hemsystem 1 Ripsavägen 40 Högdalen	Detaljplan - Behovsbedömning rivning av befintlig byggnad och nybyggnad av tre nya; F-9 skola, förskola mm, Hemsystem 1, Högdalen 2018-13464. Remissvar: 2018-12-27 (uppskattat)	Remissvar	2018-13464	4.1/4146/2018	2019-01-07
Räknetabellen 3 Gudmundrågatan 12 Råcksta Hässelby-Vällingby Filmen, Örby 4:1 m.fl. Björksundsslingan Bandhagen	Detaljplan - Behovsbedömning ändrad användning från industriändamål till förskola, Räknetabellen 3, Råcksta, Hässelby-Vällingby 2018-18096. Remissvar: 201-01-10 (uppskattat)	Remissvar	2018-18096	4.1/4397/2018	2019-01-10
	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus utmed Björksundsslingan, Örby 4:1 m.fl. Filmen, Bandhagen 2016-02898. Remissvar: 2019-02-05	Remissvar	2016-02898	4.1/4413/2018	2019-02-06
Örby 4:1 (del av) Harpundsvägen 130 Högdalen	Detaljplan - Behovsbedömning utökning av industriområdet vid Högdalen, Örby 4:1 (del av), Högdalen 2018-11906. Remissvar: 2019-01-25	Remissvar	2018-11906	4.1/4416/2018	2019-01-30
Spånga C Öst Solhem 16:1 Solhem	Detaljplan - Betänketid (underrättelse om utställning) breddning och flytt av Spånga Kyrkväg, Spånga C Öst, Solhem 16:1, 2015-08656. Remissvar: 2019-01-30	Remissvar	2015-08656	4.1/4424/2018	2019-02-01
Pelikanen 5 Södermalm	Detaljplan - Upphävande av fastighetsindelingsbestämmelse Pelikanen 5, Södermalm 2018-16981. Remissvar: 2019-01-14	Remissvar	2018-16981	4.1/4457/2018	2019-01-08
Klockargården Kyrkbyn 4 Bromma	Detaljplan - Betänketid (underrättelse om utställning) ändrad användning till bostadsändamål samt tillkomst av två villor, Klockargården, Kyrkbyn 4, Bromma 2017-05152. Remissvar: 2019-01-30	Remissvar	2017-05152	4.1/4458/2018	2019-02-01
Mariehamn 1 Sibeliushöjden 19A Akalla	Detaljplan - Behovsbedömning/undersökning om betydande miljöpåverkan, bostäder med handel i bottenvåning, Mariehamn 1, Akalla 2019-00670. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2019-00670	4.1/507/2019	2019-03-13
Ulvsunda 1:1 Geografiboken 1 Abrahamsbergsvägen 92 Abrahamsberg	Detaljplan - Behovsbedömning/undersökning om betydande miljöpåverkan lägenheter för vård- och omsorgsboende, Geografiboken 1, Abrahamsberg, Bromma, 2018-18571. Remissvar: 2019-03-01	Remissvar	2018-18571	4.1/567/2019	2019-02-27
Bjurö 1 Farsta 2:1 Farsta Strand	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus längs Magelungsvägen och Ullerudsbacken, Bjurö 1 och Farsta 2:1, Farsta Strand, 2016-16240. Remissvar: 2019-03-26	Remissvar	2016-16240	4.1/571/2019	2019-03-22
Siljan 5 Tavelsjövägen Årsta	Detaljplan - Nybyggnad av flerbostadshus längs Tavelsjövägen, Siljan 5, Årsta, 2017-06795. Remissvar: 2019-03-26	Remissvar	2017-06795	4.1/577/2019	2019-03-28
Rinkeby Kista	Parkplan Rinkeby-Kista 2019, 1.5.1-077-2019	Remissvar	1.5.1-077-2019	4.1/613/2019	2019-02-27
Magneten 23 m.fl. Ulvsunda Industriområde	Detaljplan - Nuvarande användning av området bekräftas, Magneten 23, Ulvsunda Industriområde, 2017-08833. Remissvar: 2019-04-02	Remissvar	2017-08833	4.1/620/2019	2019-04-02
Liljeholmen 1:1 Södertäljevägen Liljeholmen	Detaljplan - Behovsbedömning/undersökning om betydande miljöpåverkan omvandling av trafikled till stadsgata, Södertäljevägen, Liljeholmen 1:1, Liljeholmen 2018-13562. Remissvar: 2019-03-19	Remissvar	2018-13562	4.1/649/2019	2019-03-12

Riksby 1:3 Bällsta	Detaljplan - Kommersiella byggnader drivmedelsstation med servicebyggnader, Riksby 1:3, Bällsta 2017-16043. Remissvar: 2019-04-09	Remissvar	2017-16043	4.1/660/2019	2019-03-05
Älvsjö Långbrotunneln	Avgränsningssamråd gällande tillståndsansökan för framtida bortledning av grundvatten i en befintlig dagvattentunnel, Älvsjö-Långbrotunneln, 12MB259. Remissvar: 2019-03-29	Remissvar		4.1/708/2019	2019-03-13
Femkamparen 2 Maratonvägen 69 Tallkrogen	Yttre ändring - Inglasning av befintlig veranda samt utökning av trädäck, Femkamparen 2, Tallkrogen 2018-08769-575. Remissvar: 2019-01-23	Remissvar	2018-08769-575	4.2/111/2019	2019-01-24
Sturen Större 12 Östgötagatan 25 Södermalm	Nybyggnad - Flerbostadshus samt lokal inom befintliga murar, Sturen Större 12, Södermalm, 2018-17983-575. Remissvar: 2019-01-23	Remissvar	2018-17983-575	4.2/112/2019	2019-02-11
Sveaplans grundskola Cedersdal 5 Sveavägen 160 Vasastaden	Nybyggnad - byggnad för tillagningskök och matsal inom Nationalstadsparken, Cedersdal 5, Vasastaden, 208-11001-575. Remissvar: ??	Remissvar	2018-11001-575	4.2/143/2019	2019-02-05
Kontorsskylten 2 Vällingby Torg 10 Vällingby	Yttre ändring - Entréparti, Kontorsskylten 2, Vällingby, 2018-15555-575. Remissvar: 2019-01-30	Remissvar	2018-15555-575	4.2/197/2019	2019-01-17
Överkikaren 19 Guldgränd 5 Södermalm	Inre ändring - Ändrad användning av källarförråd till hotellrum, Överkikaren19, Södermalm 2017-10983-575. Remissvar: Snarast!	Remissvar	2017-10983-575	4.2/224/2019	2019-02-01
Rågsveds naturreservat	Internremiss iordningsställande av befintlig grusyta för reservatskötsel i Rågsveds naturreservat, 2019-00955. Remissvar: 2019-02-01	Remissvar	2019-00955	4.2/234/2019	2019-01-22
Kaknästornet Ladugårdsgärdet 1:5 Mörka Kroken 28 Ladugårdsgärdet	Yttre ändring - Ventilations- och kylanläggning på tak på lågdel, Kaknästornet, Ladugårdsgärdet 1:5, Ladugårdsgärdet, 2019-00526-575. Remissvar: 2019-02-01	Remissvar	2019-00526-575	4.2/235/2019	2019-02-04
Markurell 3 Hjortsbergsvägen 60 Hägersten	Rivning av fastigheten, enbostadshus Markurell 3, Hägersten 2019-00248-575. Remissvar: 2019-02-06	Remissvar	2019-00248-575	4.2/274/2019	2019-02-06
Gasklockorna 2 Hjorthagen	Yttre ändring - Byte av tak, underhåll av kulturhistoriskt värdefull byggnad, förhandsbesked, Gasklockorna 2, Hjorthagen, 2019-00960-575. Remissvar: 2019-02-06	Remissvar	2019-00960-575	4.2/277/2019	2019-02-08
Pennvässaren 2 Lyckselevägen 90 Vällingby	Yttre ändring - Solcellsanläggning, Pennvässaren 2, Vällingby, 2019-00735-575. Remissvar: 2019-02-07	Remissvar	2019-00735-575	4.2/284/2019	2019-02-07
Pan 1 Lilla Nygatan 23 Gamla Stan	Inre ändring - Ändrad användning från kontor till skola, permanent bygglov, Pan 1, Gamla Stan 2018-18458-575. Remissvar: 2019-02-07	Remissvar	2018-18458-575	4.2/285/2019	2019-02-11
Lokattens trappor Tranbodarne 13 Södermalm 7:5 Södermalm	Nybyggnad - Ny hiss mellan Lokattens trappor och kvarteret Tranbodarne 13, projekt Slussen, Södermalm 7:5, 2018-17727-575. Remissvar: 2019-02-07	Remissvar	2018-17727-575	4.2/340/2019	2019-02-08
Riddaren 13 Nybrogatan 27 Östermalm	Yttre ändring - Fasad baldakin, Riddaren 13, Östermalm, 2019-00553-575. Remissvar: 2019-02-08	Remissvar	2019-00553-575	4.2/341/2019	2019-02-12
Enskede Gård 1:1 Gullmarsplans södra bussterminal Johanneshov	Rivning av delar av bussterminalens väderskydd, en grillkiosk/vänthall, trafikmästarkiosk, Enskede Gård 1:1, Johanneshov, 2019-00900-575. Remissvar: 2019-02-11	Remissvar	2019-00900-575	4.2/342/2019	2019-02-13
Barnängen 6 Nackagatan 4 Södermalm	Inre ändring - Ändring av bärande konstruktion, ny interntappa, Barnängen 6, Södermalm, 2019-01022-575. Remissvar: 2019-02-11	Remissvar	2019-01022-575	4.2/343/2019	2019-02-11
Näckström 25 Arsenalsgatan 4 Norrmalm	Yttre ändring - Förlängning av befintlig terrass, Näckström 25, Norrmalm, 2018-09024-575. Remissvar: 2019-02-11	Remissvar	2018-09024-575	4.2/344/2019	2019-02-11
Boksamlingen 11 Tapetserarvägen 24 Olovslund	Rivning av fastigheten, enbostadshus Boksamlingen 11, Olovslund, 2018-14297-575. Remissvar: 2019-02-12	Remissvar	2018-14297-575	4.2/350/2019	2019-02-13
Djurgården 1:1 Djurgårdsvägen 142 Djurgården	Yttre ändring - På/tillbyggnad av enbostadshus, Djurgården 1:1, Djurgården 2018-10946-575. Remissvar: 2018-10-31	Remissvar	2018-10946-575	4.2/3530/2018	2019-02-19
Enskede Gård 1:1 Gullmarsplans södra bussterminal Johanneshov	Rivning av befintlig rastlokal och nybyggnad av rastlokal, Enskede Gård 1:1, Johanneshov, 2019-00895-575. Remissvar: 2019-02-13	Remissvar	2019-00895-575	4.2/410/2019	2019-02-14
Mullvaden Andra 27 Hornsgatan 65 Södermalm	Yttre ändring - Vindsinredning, stambyte, nya takkupor och takfönster, hiss till vind mm, Mullvaden Andra 27, Södermalm 2019-01018-575. Remissvar: 2019-02-13	Remissvar	2019-01018-575	4.2/412/2019	2019-02-08
Polacken 30 Malmskillnadsgatan 54 Norrmalm	Yttre ändring - På/tillbyggnad Polacken 30, Norrmalm, 2018-10199-575. Remissvar: 2019-01-07	Remissvar	2018-10199-575	4.2/4286/2018	2019-01-15

Ordensgillet 1 Tältgatan 21 Nockebyhov	Inre ändring - Ändrad användning från lokal till bostäder, yttre ändringar, Ordensgillet 1, Nockebyhov, 2018-10460-575. Remissvar: 2018-12-24	Remissvar	2018-10460-575	4.2/4361/2018	2019-02-19
Garnisonen 3 Oxenstiernsgatan 15 B Östermalm	Yttre ändring - Rivning av förbindelsegång Garnisonen 3, Östermalm, 2018-13409-575. Remissvar: 2019-01-09	Remissvar	2018-13409-575	4.2/4459/2018	2019-01-04
Sköndal 1:8 Thorsten Levenstams Väg 6 Sköndal	Yttre ändring - Ventilationshuvar, tekniska anordningar på tak för kök mm, Sköndal 1:8, Sköndal, 2018-08118-575. Remissvar: 2019-01-16	Remissvar	2018-08118-575	4.2/4460/2018	2019-01-15
Islandet 20 och 17 Drottninggatan 88 A och B Norrmalm	Tillsynsärende otillgänglig miljö, Islandet 20 och 17, Norrmalm, 2006-00562-578. Remissvar: 2019-02-15	Remissvar	2006-00562-578	4.2/510/2019	2019-02-13
Kräftan 7 Kristinebergs Strand 27 Kristineberg	Yttre ändring - Balkong, inglasning av balkonger, Kräftan 7, Kristineberg, 2018-07235-575. Remissvar: 2019-02-15	Remissvar	2018-07235-575	4.2/511/2019	2019-02-15
Gunnarsberg 2 Eolshällsvägen 26 Hägersten	Yttre ändring - Ändrad användning av uthus till gästhus, Gunnarsberg 2, Hägersten, 2019-01137-575. Remissvar: 2019-02-15	Remissvar	2019-01137-575	4.2/512/2019	2019-02-15
Bocken 26 Norrlandsgatan 25 Norrmalm	Yttre ändring - Fönsterbyte, Bocken 26, Norrmalm. 2018-13923-575. Remissvar: 2019-02-19	Remissvar	2018-13923-575	4.2/529/2019	2019-02-22
Skansen 23 Hamngatan 39 Norrmalm	Yttre ändring - Byte av dörrtyper, Skansen 23, Norrmalm 2019-01040-575. Remissvar: 2019-02-19	Remissvar	2019-01040-575	4.2/535/2019	2019-02-19
Rigoletto 28 Tenorgränd 61 Kälvesta	Yttre ändring - Solpaneler på tak, Rigoletto 28, Kälvesta, 2018-15606-575. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2019-15606-575	4.2/536/2019	2019-02-20
Hedvig Eleonora skola Vildsvinet 19 Linnégatan 54 Östermalm	Yttre ändring - Ventilationsbyte, komplettering med takhuvar, Hedvig Eleonora skola, Vildsvinet 19, Östermalm 2018-14944-575. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2018-14944-575	4.2/538/2019	2019-02-21
Folkvisan 5 Västerled 210 Nockeby	Yttre ändring - Solceller på tak, Folkvisan 5, Nockeby, 2018-15027-575. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2018-15027-575	4.2/539/2019	2019-02-20
Skogshyddan Norra Djurgården 1:1 Ladugårdsbrunnsvägen 55 Ladugårdsgården	Rivning av garage och dagishuskropp, tillbyggnad av enbostadshus, Skogshyddan, Norra Djurgården 1:1, Ladugårdsgården, 2019-00411-575. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2019-00411-575	4.2/540/2019	2019-02-20
Blocket 32 Matrosbacken 18 Gröndal	Rivning av fastigheten Blocket 32, Gröndal, 2019-01617-575. Remissvar: 2019-02-20	Remissvar	2019-01617-575	4.2/545/2019	2019-02-21
Jordgubben 19 Fleminggatan 49 Kungsholmen	Yttre ändring - Fönster ändring av kulör på fönster och fönsterdörrar, Jordgubben19, Kungsholmen, 2018-12945-575. Remissvar: 2019-02-21	Remissvar	2018-12945-575	4.2/556/2019	2019-02-18
Roslagsbanan 1 Valhallavägen 47 Norra Djurgården	Yttre ändring - Balkonger och fönsterdörrar, Roslagsbanan 1, Norra Djurgården, 2018-12417-575. Remissvar: 2019-02-27	Remissvar	2018-12417-575	4.2/580/2019	2019-02-22
Södra teatern Mosebacke 10 Mosebacke torg 1 Södermalm	Yttre ändring - Underhåll, ombyggnad och renovering av kulturhistoriskt värdefull byggnad, Södra teatern, Mosebacke 10, Södermalm. 2019-01927-575. Remissvar: 2019-02-27	Remissvar	2019-01927-575	4.2/583/2019	2019-02-28
Jerusalem 2 Levertinsgatan 1 Kristineberg	Yttre ändring - På/tillbyggnad med indragen takvåning, Jerusalem 2, Kristineberg, 2018-14703-575. Remissvar: 2019-02-29	Remissvar	2018-14703-575	4.2/596/2019	2019-03-01
Bikupan 16 Torsgatan 72 Vasastaden	Yttre ändring - Balkonger och fönsterdörrar på gårdsfasad, Bikupan 16, Vasastaden, 2019-01807-575. Remissvar: 2019-02-29	Remissvar	2019-01807-575	4.2/604/2019	2019-03-01
Landstinget 2 Bielkevägen 20 Ulvsunda	Inre ändring - Ändrad användning från kallvind till bostadslägenheter samt uppförande av takkupor, Landstinget 2, Ulvsunda, 2018-14977-575. Remissvar: 2019-03-13	Remissvar	2018-14977-575	4.2/673/2019	2019-03-13
Landstinget 2 Bielkevägen 20 Ulvsunda	Inre ändring - Ändrad användning från kallvind till bostadslägenheter samt uppförande av takkupor, Landstinget 2, Ulvsunda, 2018-14977-575. Remissvar: 2019-03-13	Remissvar	2018-14977-575	4.2/673/2019	2019-03-13
Farsta Strand 2:1 Forsen 12 Farsta Strand	Nybyggnad - Enbostadshus, Farsta Strand 2:1, Farsta Strand 2018-14514-575. Remissvar: 2019-03-13	Remissvar	2018-14514-575	4.2/681/2019	2019-03-15
Smaragden 20 Kungsklippan 11 Kungsholmen	Yttre ändring - Entré, byte av entrédörrar, Smaragden 20, Kungsholmen 2019-02095-575. Remissvar: 2019-03-14	Remissvar	2019-02095-575	4.2/689/2019	2019-03-18
Lavetten 13 Hantverkargatan 78 Kungsholmen	Yttre ändring - nya entrépartier med ny placering, Lavetten 13, Kungsholmen, 2018-10746-575. Remissvar: 2019-01-18	Remissvar	Dnr 2018-10746-575	4.2/71/2019	2019-01-18
Lansiären 6 Tjädervägen 28 Ålsten	Yttre ändring, byte av fönster till dörr, nya fönster, Lansiären 6, Ålsten, 2018-08367-575. Remissvar: 2019-01-16	Remissvar	2018-08367-575	4.2/72/2019	2019-02-19

Vågskivan 38 Helgalunden 1 Södermalm	Yttre ändring - Förstoring av fönster på fasaden och inredning av ytterligare 4 bostäder, Vågskivan 38, Södermalm. 2019-01390-575. Remissvar: 2019-03-27	Remissvar	2019-01390-575	4.2/834/2019	2019-03-28
Gjutaren 23 S:t Eriksgatan 81 Vasastaden	Förhandsförfrågan rörande bygglov byte av fönster, Gjutaren 23, Vasastaden.	Remissvar		4.2/846/2019	2019-03-26
Laxöringen 8 Nybrogatan 40 Östermalm	Yttre ändring - Balkong ändring av balkong, Laxöringen 8, Östermalm, 2018-15117-575. Remissvar: 2019-04-03	Remissvar	2018-15117-575	4.2/903/2019	2019-03-29
Maskinhuset 1 Bobergsgatan 50 Hjorthagen	Yttre ändring - Fönster, byte av fönsterkulör, två takfönster, mm Maskinhuset 1, Hjorthagen, 2019-03553-575. Remissvar: 2019-04-05	Remissvar	2019-03553-575	4.2/920/2019	2019-04-01
Igelbäckens kulturresevat	Internremiss tillstånd för större upplagsområde, Igelbäckens kulturresevat, 2019-00554. Remissvar: 2019-01-25	Remissvar	2019-00554	4.3/127/2019	2019-01-16
Nackareservatet	Internremiss geotekniska undersökningar för att dra fjärrvärmeledning till Nacka genom Nackareservatet, 2019-00665. Remissvar: 2019-01-28	Remissvar	2019-00665	4.3/182/2019	2019-01-16
Älvsjöskogens naturreservat	Internremiss hundrastgård och bänkbord med tak i Älvsjöskogens naturreservat, 2019-00688. Remissvar: 2019-01-29	Remissvar	2019-00688	4.3/186/2019	2019-01-16
Älvsjöskogens naturreservat	Internremiss hundrastgård och bänkbord med tak i Älvsjöskogens naturreservat, 2019-00688. Remissvar: 2019-01-29	Remissvar	2019-00688	4.3/186/2019	2019-01-17
Älvsjöskogens naturreservat	Internremiss hundrastgård och bänkbord med tak i Älvsjöskogens naturreservat, 2019-00688. Remissvar: 2019-01-29	Remissvar	2019-00688	4.3/186/2019	2019-02-18
Hästa gård Igelbäckens kulturresevat	Internremiss tömning av sediment från kulvert i närheten av Hästa gård, Igelbäckens kulturresevat, 2019-01395. Remissvar: 2019-02-12	Remissvar	2019-01395	4.3/345/2019	2019-02-15
Rågsveds naturreservat	Internremiss kraftledning i Rågsveds naturreservat, 2018-18566. Remissvar: 2019-01-28	Remissvar	2018-18566	4.3/4461/2018	2019-02-27
Ekudden Flatens naturreservat	Internremiss tillgänglighetsåtgärder på Ekudden, Flatens naturreservat, 2019-01630. Remissvar: 2019-02-14	Remissvar	2019-01630	4.3/509/2019	2019-02-12
Igelbäckens kulturresevat	Internremiss uppsättande av kabelskåp för utomhusbadet i Igelbäckens kulturresevat, 2019-02299. Remissvar: 2019-02299	Remissvar	2019-02299	4.3/578/2019	2019-02-15
Sätraskogens naturreservat	Internremiss arbetstunnel från Sätra varv inom Sätraskogens naturreservat, 2019-00845. Remissvar: 2019-03-22	Remissvar	2019-00845	4.3/651/2019	2019-02-27
Igelbäckens kulturresevat	Internremiss schaktning för elkabel till haveriskydd, Igelbäckens kulturresevat, 2019-03151. Remissvar: 2019-03-18	Remissvar	2019-03151	4.3/691/2019	2019-03-04
Stugängens koloniområde Grimsta naturreservat	Internremiss rivning av befintlig stuga och uppförande av ny, lott 11, Stugängens koloniområde, Grimsta naturreservat, 2019-03177. Remissvar: 2019-03-18	Remissvar	2019-03177	4.3/706/2019	2019-03-07
Årstaskogen Årsta holmar	Internremiss bortforsling av båtar från Årstaskogen-Årsta holmar, 2019-03208. Remissvar: 2019-03-18	Remissvar	2019-03208	4.3/707/2019	2019-03-07

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: FATBUREN 1 hus 1 och 2, SÖDERMALM 9:1 del av
Populärnamn: SÖDERHALLARNA MED BJÖRKHALLSHUSET
OCH SALUHALLSHUSET

Adress: Fatburstrappan 1-3, Folkungatrappan 2, Medborgarplatsen
1-5, Västgötagränd 2, 8-10

Stadsdel: Södermalm

Klassificering:

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

Fastigheten Fatburen 1 har markerats som *blå* på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, d v s fastighet med bebyggelse av synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Klassificeringen avser hela fastigheten Fataburen 1 inklusive de anslutande och samtidigt tillkomna delarna entrétrappan och restaurangpaviljongen på fastigheten Södermalm 9:1.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2018-10-12

Motivering:

Sammantagen värdering

Bebyggelsen i kvarteret Fatburen 1, Söderhallarna med Björkhallshuset och Saluhallshuset, har stor betydelse för stadsbilden på Södermalm. Till detta bidrar det centrala läget mellan ett av Stockholms viktigaste torg – Medborgarplatsen – och innerstadens största stadsbyggnadsprojekt under det sena 1900-talet – Södra stationsområdet. Söderhallarna är ett betydelsefullt uttryck för den postmoderna arkitekturen i Stockholm. Anläggningen är in- och utvändigt väl genomarbetad, med hög gestaltningsmässig kvalitet och med tydliga volym, höjd- och formmässiga referenser till omgivande stadslandskap. Sammantaget ger detta anläggningen mycket stora stadsbyggnads- och arkitekturhistoriska värden, liksom upplevelsemässiga kvaliteter.

Stadsbyggnadshistoriska värden

I sitt sammanhang med Södra Stationsområdet och med övrig bebyggelse på Medborgarplatsens västra sida, utgör Söderhallarna ett pedagogiskt exempel på 1980-talets stadsbyggande och planeringsideal. Detta tar sig exempelvis uttryck på det sätt som anläggningen genom sin placering bidrar till att läka "såren" efter Söderleden och spårområdet. Söderhallarna blir på så sätt en viktig symbolisk och visuell länk mellan den äldre kvartersstaden och det nya Södra stationsområdet. Saluhallshuset utgör ett betydelsefullt fondmotiv för det monumentala stadsrummet Medborgarplatsen, som dessutom på ett medvetet sätt integrerar sig med torgytan genom sin volym och fasadgestaltning. Det stadsbyggnadshistoriska värdet består vidare i anläggningens hantering av komplicerade nivåskillnader och flöden genom sinnrika yttre trappsysten och inre förbindelselänkar.

Arkitekturhistoriska och arkitektoniska värden

Söderhallarna bedöms tillhöra Stockholms viktigaste och allra bästa representanter för 1980-talets postmoderna arkitekturstil. Detta uttrycks i såväl bebyggelsens karakteristiska geometriska volymer och som i den yttre och inre gestaltningen med en stor variation i ursprungliga material, former och detaljer inom ett tidstypiskt och sammanhållet formspråk. Trots vissa förändringar är anläggningen som helhet ännu välbevarad, vilket ytterligare stärker värdena.

Exteriört kommer värdena framförallt till uttryck i byggnadskropparnas gestaltning, där det lägre och mer uttrycksfullt formade Saluhallshuset i glas och metall kontrasterar mot Björkallshusets högre mer slutna byggnadskropp i natursten. En viktig del av värdet är anläggningens lekfulla referenser till byggnader i omgivningen, vilket är typiskt för postmodernismen. Exempelvis Saluhallshusets flirt med Engelska huset och Hotell Malmen i indelning och fasaddetaljer samt Björkallshusets material- och kulörmässiga släktskap med Medborgarhuset liksom anpassningen till denna i höjd och volym.

Taklandskapet är avgörande för avläsbarheten av anläggningens ursprungliga utformning och karaktär, detta gäller särskilt Saluhallshusets lanternin i förhållande till Medborgarplatsen. Vidare är de enhetligt gestaltade utomhusmiljöerna kring Söderhallarna viktiga, exempelvis den öppna, obebyggda övergången till Medborgarplatsen liksom de monumentala trapporna Fatburstrappan och Folkungatrappan.

Invändigt har anläggningens två stora inomhusrum Saluhallen och Björkhallen särskilt stora gestaltningsmässiga värden, liksom den glasade länkdelen Tjärhovsgränd. Dessa rum utgör mycket väl utformade representanter för postmodernismens ljusgårdar. Viktigt för avläsbarheten är lokalernas bevarade planformer, rymd, höjd och utsträckning samt den generösa ljusföringen från taklanterniner. Här liksom på andra håll i anläggningen är ursprungliga ytskikt och delar betydelsefulla för helheten. Här kan exempelvis nämnas de enhetliga ursprungliga belysningsarmaturerna, Saluhallens terazzogolv och kulörer, eller Björkhallens marmorgolv, fanérklädda väggar, trapphus och takbalkar i grönt stål. Anläggningens har rikliga inslag av bevarad in- och utvändig platsspecifik konst som utgör viktiga komponenter.

Värden kopplade till funktioner och kontinuitet

Söderhallarnas i huvudsak bevarade offentliga funktioner är av stor betydelse för de kulturhistoriska värdena, hit kan man i synnerhet räkna saluhallen, men även andra verksamheter såsom biograf, butiker och restauranger. Anläggningen har under en lång tid bidragit till stadslivet på Södermalm och vid Medborgarplatsen, vilket ger den socialhistoriska värden.

Historik:

Fastigheten Fatburen 1 är belägen på platsen för sjön Fatburen, som torrlades under 1800-talets andra hälft. Här etablerades Stockholms Södra Station, med stationsbyggnad, banhall, godsmagasin, spårområde samt varierad verksamhetsbebyggelse. Öster om stationen anlades Södra Bantorget, vilket förändrades på 1930-talet då Medborgarhuset uppfördes och namnet Medborgarplatsen togs i bruk. I samband med detta drogs Söderleden på viadukt utmed torgets västra sida. Sin nuvarande gestaltning fick området under 1980- och 1990-talen när Södra stationsområdet byggdes ut. Söderleden överdäckades och spår samt verksamhetsbebyggelse ersattes av bostadskvarteret Bofills båge och Fatbursparken.

Söderhallarna uppfördes 1989-1992 och ritades av arkitekten Bo Kjessel. Programmet var omfattande, förutsättningarna komplicerade. Anläggningen skulle sluta Medborgarplatsen mot väster, överbrygga nivåskillnaderna mellan torg och före detta bangård, samt utgöra en portalbyggnad mot Södra Station. Staden ville tillföra offentliga verksamheter, i linje med 1980-talets strävan efter ökad stadsmässighet. Eftersom saluhallsverksamhet för matvaror saknades på Södermalm passade funktionen bra in. För att ytterligare öka attraktiviteten placerades biografssalonger, restauranger och butiker i anläggningen, liksom stora kontorsytor.

Staden och byggherren, AB Kungsfiskaren, krävde att bebyggelsen skulle förhålla sig till omkringliggande stadsrum och äldre hus, samt att de inre funktionerna skulle bli utvändigt avläsbara.

Kjessel gestaltade Söderhallarna i en karaktärsstark och tidstypisk postmodern arkitektur. Bebyggelsen följde i huvudsak den klassiska stenstadens höjder med lekfulla referenser till omgivande stadsbild när det gäller material, färgsättning och detaljer. Invändigt gav Kjessel ljusgårdarna Björkhallen och Saluhallen varsin ganska väsensskild gestaltning inom de övergripande postmoderna ramarna. Stora och påkostad gestaltade inomhusrum av detta slag är typiskt för postmodernismen, och har fler motsvarigheter i Stockholm. Ett antal av dessa har dock rivits eller förvanskats, i exempelvis Södra Stations stationshus vid Swedenborgsgatan och i kvarteret Hästen 22 vid Mäster Samuelsgatan.

En viktig inspirationskälla var asiatisk arkitektur, i synnerhet kinesiskt pagodbyggnad, vilket återspeglade sig i saluhallsrummets färgskala och smäckra pelare men även i taklanterninens böjda form och i de rislampliknande belysningsarmaturerna. Byggnaden fick mängder platsbunden konst av kända konstnärer. Björkhallen försågs exempelvis med nedhängande skulpturinstallationer, med cirkusartister och en fiskarbåt från Singö. Konstverket skapades av ett engelsk kollektiv och sammanställdes av Lennart Clemens.

Söderhallarna blev en mycket uppmärksammat när anläggningen stod klar. Tillsammans med Södra Stationsområdet utgjorde detta startskottet för det sena 1900-talets nyurbana stadsbyggnad, med efterföljare i Stockholm som S:t Eriksområdet på Kungsholmen. I sin stadsbyggnadsmässiga komplexitet kan området Södra Station – Söderhallarna – Medborgarplatsen även jämföras med två andra 1900-talsmiljöer i Stockholm, nämligen 1930-talets Slussenanläggning och 1960-talets Sergels torg.

Vissa förändringar har skett, bland annat beträffande entrélösningar. Ursprungligt skyltprogram är delvis borttaget, istället har neonskyltar och vepor tillkommit. Invändigt har Saluhallsrummet ändrats genom att de övre planens gallerivåningar har stängts för. Björkhallens "Fiskartrappa" har tagits bort, liksom delar av väggarnas björkinklädnad, "björkstammens" bas samt rummets ursprungliga belysning. Även skulpturinstallationerna här har skattat åt förgängelsen. I övrigt är butiker och kontorsvåningar i anläggningen stegvis förändrade, liksom bitvis även de nedre planens biografutrymmen och kommunikationsleder.

Beskrivning:

Söderhallarna är belägen på Medborgarplatsens västra sida och består av byggnaderna Björkhallen och Saluhallen, den överglasade länkdelen Tjärhovsgränd dem emellan samt en paviljongutbyggnad öster om Björkhallen. Förutom saluhall finns i anläggningen ett flertal butiker, restauranger och caféer. Biografanläggningen med olika salonger är samlad till souterrängplan, medan kontorsytorna i första hand återfinns i de övre våningarna.

Björkhallshuset är en kubisk, sluten byggnad med samma höjd som det intilliggande Medborgarhuset. Fasaderna är klädda med ljusgul och rosatonad natursten, med burspråk, samt glaspartier i två hörn. Saluhallshuset är lägre och har en lättare, mer dekorativ fasadgestaltning i metall och glaspaneler, med inslag av natursten i bottenvåningarnas pilastrar. Byggnadskropparna har karakteristiska taklanterniner, i fallet Saluhallshuset väl synligt från Medborgarplatsen. Huvudentrén ligger vid Tjärhovsgränd, och markeras av en trappa påminnande om Medborgarhusets monumentaltrappor. Saluhallshuset har även entréer mot Medborgarplatsen och Fatburstrappan, Björkhallshuset mot Folkungatrappan.

Interiört domineras byggnaderna av två stora ljusgårdar, Björkhallen och Saluhallen. Saluhallen är ett högt rum med kvadratisk planform, roströda ytskikt och flödande överljus, kantat av smäckra pelare. På golvet finns butiksdiskar och salustånd och den öppna gallerivåningen runtom inrymmer butiker. Den långsmala Björkhallen sträcker sig diagonalt från hörn till hörn genom sin byggnadskropp. Även detta rum badar i naturligt dagsljus från lanternin, men färgskalan är ljus, präglad av väggarnas beklädnad i björkfanér och golvets marmor. Ljusgården har karaktärsfasta inslag som det trädstamsliknande trapphuset med stomme i grönt stål, vilket upptill förgrenar sig till grenliknande balkar i taket, eller de helglasade hissarna i rummets ändar.

Anläggningens komplexa nät av kommunikationsleder, passager, gångbroar och trappor är alla anslutna till de stora inomhusrummen, men också till byggnadskropparnas entréer i olika plan.

Söderhallarna bevarar ett stort mått av ursprunglig fast inredning, såsom exempelvis belysningsarmaturer, trappor och räcken – alla formgivna i tidstypiskt postmodern stil. Den rikliga konstnärliga utsmyckningen är oftast skickligt integrerad i arkitekturen. Bland annat kan man nämna Henrik Allerts stora ”skålar” i rostfritt stål med motiv från stjärnhimlen som pryder Saluhallshusets fasader,

eller byggnadskroppens terazzogolv av Åke Pallarp, som även återkommer i de nedre planens kommunikationsleder.

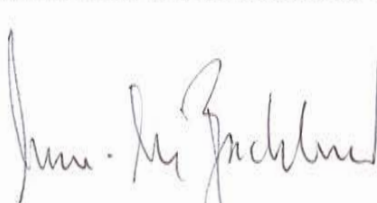
Miljöerna omedelbart kring Söderhallarna är enhetligt gestaltade. Mot öster ansluter byggnadskropparna till Medborgarplatsens öppna torgyta, bruten bara av Saluhallshusets sentida uteserveringar. På den norra och östra sidan finns de storskaliga trapparrangemangen Fatburstrappan och Folkungatrappan, mot väster den slutna och hårdgjorda Västgötagränd.

Bakgrund och underlag:

Klassificeringen gjordes med anledning av påbörjat planarbete för Fatburen 1 (SBK Dnr Dp 2018-05872-54). Besiktning på plats 2018-10-10. Som underlag för ställningstagande har även använts handlingar från Byggnadsnämndens arkiv, liksom underlag framtaget av Nyréns arkitektkontor i samband med planarbetet: *Kulturmiljöutredning 2018-08-28* samt *En utvecklingsstrategi 2018-03-29*.

Värderingsgrupp: stadsantikvarie Ann-Charlotte Backlund, enhetschef för kulturmiljö Ylva Blank samt antikvarierna Elisabeth Ek, Per Olgarsson, Magnus Rönn, Lisa Sarban, Gunilla Söderlund, Sofia Sternegård och Signe Wirdby

Stockholm den 13 december 2018

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

BILAGA

Illustrationer

Kvarteret Fatburen 1 från luften, 2016. Bilden antyder samspelet mellan de två kubiska byggnadsvolymerna och omgivningen vid Medborgarplatsen. Snedbild ur DP/Map

Vision av Söderhallarna, ca 1990. Bo Kjessel Arkitektkontor.

Saluhallshusets fasad mot Medborgarplatsen. Foto Mattias Ek 2018, SSM_10030096

Björkhallshuset med ursprunglig restaurangbyggnad och den glasade länken Tjärhovsgränd. Entrétrappan refererar i sin utformning till Medborgarhusets trappor. Foto Mattias Ek 2018, SSM_10030130

Saluhallen. De två översta gallerivåningarna har sentida väggar. Foto Mattias Ek 2018, SSM_10030097

Björkhallen. Rummet är i huvudsak välbevarat men "Fiskartrappan" på den norra sidan är borttagen liksom ursprunglig konst. Nedtill på väggarna har beklädnaden i Björkfanér tagits bort. Foto Mattias Ek 2018, SSM_1003011

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: GARNISONEN 3, Karlahuset
Adress: Karlavägen 100
Stadsdel: Östermalm

Klassificering:

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

Karlahuset på fastigheten Garnisonen 3 har markerats som Blå på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, d v s fastighet med bebyggelse som har ett synnerligen stort värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2018-10-12

Motivering: Byggnaderna uppfördes 1964-1972. De främsta kulturhistoriska värdena är arkitekturhistoriska och arkitektoniska. Byggnadskomplexet berättar om strukturalismen, en ny arkitektursyn där den bärande idén var en öppen och oavslutad arkitektur som medgav förändringar över tiden.

I Karlahuset formulerar sig strukturalismen i den långa repetitiva fasaden som ett uttryck för en oändlig och oavslutad arkitektur och en dispositionsplan som upprepar sig genom hela kvarteret. De arkitektoniska värdena kommer till uttryck i delarna och helheten, den slutna fasaden omfamnar ett gårdsrum samkomponerad med arkitekturen, den platsgjutna bearbetade betongen, de färgmarkerade kommunikationsstråken och byggnaden som ett offentligt rum för högklassig konst. Byggnaderna är välbevarade och Karlahuset är den första och enda i sitt slag där strukturalismens filosofi genomfördes i ett så storskaligt projekt nationellt.

Historik:

1964 fick Tage Hertzell, A4 Arkitekter, uppdraget av Byggnadsstyrelsen att utarbeta en dispositionsplan för kvarteret Garnisonen. Kontorsbyggnaderna skulle byggas för statlig förvaltning och de uppfördes mellan åren 1964-1972. De statliga verk som flyttade in var Byggnadsstyrelsen, Skolöverstyrelsen, Statistiska Centralbyrån, Socialstyrelsen och Försvarets materielverk. Det ingick även i direktiven från Byggnadsstyrelsen att utgå från ELLT:s arbete med bygglådan som var ett statligt program för kontorsbyggnader.

Det var första gången i Sverige som strukturalistiska idéer förverkligades i stor skala. Den bärande idén var en öppen och oavslutad arkitektur som medgav förändringar över tiden. Strukturalismen byggde på grundbegrepp som generalitet, måttanpassning och uppdelning efter byggnadsdelarnas livslängder. Den stod i kontrast mot funktionalismens idéer där funktionen angav formen. Den anpassningsbara byggnaden krävde ett rationellt byggande med en stomme av prefabricerade betongelement, noga måtttagna rumsmoduler och en långt driven upprepning.

Det har skett ombyggnader och förändringar i anläggningen i takt med att de statliga verken flyttat ut och idag brukas Karlahuset av privata företag.

Beskrivning:

Längs Karlavägen reser sig det 347 m långa Karlahuset med den släta fasaden över en pelargång. Stommen är av betong och fasaderna är klädda med eloxerade aluminiumkassetter. Hertzell ansåg att en obruten fasad mot Karlavägen skulle utgöra en tydlig fond mot Gustav Adolfs parken mitt emot. Den obrutna fasaden skulle, med Tage Hertzells ord, fungera som ett "omslag" till strukturen innanför med volymer som grupperar sig i ett system av parallella kontorslängor och tvärställda glasade förbindelsegångar intill betongtorn med hissar och trappor. Huvudentrén förlades till Karlavägen 100 och den korresponderas av kasernbyggnadernas huvudportal från Linnégatan. Enligt Tage Hertzell var det var helt omedvetet från hans sida.

I byggnadskropparnas inre har korridorerna markerats med olika färger, gult, rött, grönt -och blått för att underlätta orienteringen. Färgerna återkom som en del av installationerna för att markera att de var en del av det byggnadsanknutna och har en kortare livslängd

än det samhällsanknutna, betongen. Ett synsätt format av bygglådans program.

Betongens olika ytbehandling är också ett uttryck för filosofin, där de platsgjutna betongväggarnas ytor har mönster av särskilt klingsågade brädor medan de prefabricerade betongelementen är släta. På golven ligger -Höganäs klinkers i de publika utrymmena. Lokalerna har smyckats med högklassig konst av namnkunniga konstnärer, "Gul vägg" av Gösta Wallmark och "Broder vind" av Herta Hillfon för att nämna några.

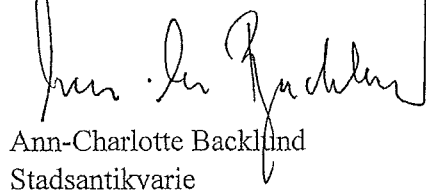
I kvarterets inre bildas ett komplext system av gårdsrum i olika nivåer. De stiliserade gårdarna är mycket medvetet gestaltade av landskapsarkitekt Gunnar Martinsson för att samspela och kontrastera mot betongen. Karaktäristiska är planteringskärl i form av betongbulor som reser sig i mjuka rundlar. Meningen var att växter och betong skulle föra en dialog med varandra. I de trädplanterade raderna råder en klassisk symmetri. I det öppna gårdsrummet finns två bassänger.

Bakgrund och underlag:

Klassificeringen gjordes med anledning av påbörjat planarbete för hela fastigheten som syftar till att pröva en annan markanvändning såsom skola, hotell och bostäder. Kvarteret föreslås öppnas upp med nya stråk för att skapa en ny offentlighet i dess inre (SBK Dnr 2018-03629). Besiktning gjordes på plats den 3 juli 2018. Som underlag för ställningstagande har även använts handlingar från Byggnadsnämndens arkiv, intervju med fastighetsansvarig på Vasakronan AB samt litteratur.

Värderingsgrupp: Stadsantikvarien Ann-Charlotte Backlund, chef för kulturmiljöenheten Ylva Blank, Elisabeth Ek, Per Olgarsson, Lisa Sarban, Gunilla Söderlund, Ida Holsner, Magnus Rönn, Staffan Hansing

Stockholm den 11 december 2018

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: GARNISONEN 3, FOA-byggnaderna
Adress: Karlavägen 108
Stadsdel: Östermalm

Klassificering:

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

FOA-byggnaderna på fastigheten Garnisonen 3 har markerats grön på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, d v s fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2018-10-12

Motivering: Byggnaderna stod klara 1963. De kulturhistoriska värdena är framförallt samhällshistoriska då de berättar om en tid präglad av kalla kriget. Den svenska statsmaktens reaktion på det rådande spänningsläget i omvärlden var grundandet av Försvarets forskningsanstalt, FOA, 1945. Byggnaderna står som symbol för den särskilda epoken i historien och den hemliga verksamhet som bedrevs av den svenska försvarsmakten.

Byggnaderna är något förändrade till exteriören men strukturen är fortfarande avläsbar. Högdelen där signalspaning bedrevs, byggnaden som inrymde den f.d. datacentralen, den inåtvända gårdsstrukturen samt raderna med fönsterband som medgav anpassning till nya aktiviteter, är alla uttryck för FOA:s roll och verksamhet.

Byggnadskomplexet är ensam representant för FOA:s samlade verksamhet ur ett lokalt och nationellt perspektiv.

Historik:

Mot Linnégatan, Oxenstiernsgatan och Banérgatan reser sig de gamla kasernbyggnaderna uppförda för Svea och Göta Livgarde 1883, arkitekt Ernst Abraham Jacobsson. Göta Livgarde flyttade ut 1939 och Svea Livgarde 1946. FOA hade under tiden flyttat in i Göta Livgardes gamla lokaler. Men snart behövdes nya. Försvarets forskningsanstalt, FOA, bildades 1945 och hade till uppgift att ta reda på vad omvärlden hade för krigsmateriel och vad effekten av ett eventuellt anfall kunde bli. Aktiviteterna fick inte läcka till omvärlden. Verksamheten var utspridd i en mängd lokaler i Stockholm men 1956 beslutade statsmakterna att samla den i kvarteret Garnisonen. Uppdraget för FOA:s nya byggnader gick till arkitekt Gustaf Kaunitz.

Staten behövde inte söka bygglov hos staden och behövde därför bara anmäla byggplanerna. Ett högsta våningsplan angavs i stadsplanen men staten gav sig själv dispens. Den byggdes tre våningar högre än vad som egentligen var tillåtet. FOA:s verksamhet styrdes av förändringar i omvärlden och för att kunna anpassa byggnaderna till framtida behov använde Kaunitz en konstruktion som lämnar våningsplanen fria från mellanväggar samt horisontala fönsterband, lösningar som medger ytterligare förändringsutrymme. På höghuset fanns en terrass för bl.a. signalforskning och i en av de lägre byggnaderna fanns norra Europas största datacentral. Den byggnaden ritades Av Tage Hertzell i samarbete med konstnären Gösta Wallmark. FOA-byggnaderna invigdes 1963. FOA flyttade ut ur byggnaden 1996 och upplöstes 31 december 2000. Den 1 januari 2001 bildades den nya myndigheten Totalförsvarets forskningsinstitut. Idag hyrs lokalerna ut till privata kontor.

Beskrivning:

FOA-anläggningen består av en låg glasad huskropp parallellt med Karlavägen, i rät vinkel från den två smala, fyra våningar höga flygelbyggnader. Mitt emellan dem reser sig den höga mittbyggnaden. Mellan flyglarna och mittenbyggnaden finns glasade förbindelsegångar. Efter FOA-byggnadernas färdigställande tillkom norra Europas största datacentral mellan flygelbyggnaderna. Innan Karlahuset byggdes omgärdades området av taggtråd.

I dag är byggnaderna förändrade såtillvida att inget återstår av de ursprungliga interiörerna. Fönstren har blivit förstörade och en förbindelse länk har byggts med Karlahuset så att entrén till byggnaden sker via Karlavägen idag. Bevarade är

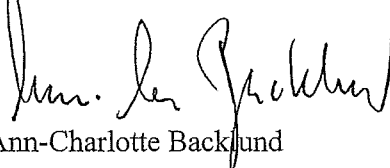
byggnadsvolymer och gårdsstrukturen samt fönsterbanden som arkitektoniska element.

Bakgrund och underlag:

Klassificeringen gjordes med anledning av påbörjat planarbete för hela fastigheten som syftar till att pröva en annan markanvändning såsom skola, hotell och bostäder. Kvarteret föreslås öppnas upp med nya stråk för att skapa en ny offentlighet i dess inre (SBK Dnr 2018-03629). Besiktning gjordes på plats den 3 juli 2018. Som underlag för ställningstagande har även använts handlingar från Byggnadsnämndens arkiv, intervju med fastighetsansvarig på Vasakronan AB samt litteratur.

Värderingsgrupp: Stadsantikvarien Ann-Charlotte Backlund, chef för kulturmiljöenheten Ylva Blank, Elisabeth Ek, Per Olgarsson, Lisa Sarban, Gunilla Söderlund, Ida Holsner, Magnus Rönn, Staffan Hansing

Stockholm den 11 december 2018

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: HÄSSELBY VILLASTAD 14:33 hus nr 1, 31:1 hus nr 1, VILDKORNET 1-3, VITSENAPEN 1-5, VÅRBRODDEN, ÅKERSYRAN 1, ÅKERVICKERN 1-3, ÅKERVÄDDEN 1 och ÅKERVÄPPLINGEN 1-2

Område: Smedshagen

Adress: Carl Bondes Väg, Mäster Karls Väg och Smedshagsvägen

Stadsdel: Hässelby Villastad

Klassificering:

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

Fastigheten Vildkornet m fl har markerats som *grön* på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, d v s fastighet med bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2018-03-20

Motivering: Området Smedshagen uppfördes 1987-88.

Bostadskomplexet har stora samhällshistoriska värden såsom en tydlig representant för tidens rådande stadsplaneideal, som hämtade inspiration från både stenstadens storgårdskvarter och 1940- och 50-talens grannskapsenheter. Detta tar sig uttryck i bland annat byggnadernas skala och varierande höjd, de halvslutna gårdarna och omsorgen om utemiljön. Miljön uppvisar även socialhistoriska värden genom planeringen för gemensamhetslokaler, trapphuskollektiv och gestaltade gemensamma uteplatser och grönområden. En viktig komponent är de individuella konstverken, till exempel mosaikerna, som berättar om omsorgen om barnens

miljö. Grannskapstanken är särskilt framträdande genom de två separata enheterna, skola och förskola ”mitt i byn”, närhet till det gröna samt trafikseparering. Själva förskolebyggnaden, skolan, idrottshallen och elnätsstation har inte värderats kulturhistoriskt och ingår därför ej i denna klassificering. Skolområdet som funktion ingår däremot som en viktig del i områdets planering och utgör därmed en bärande del av områdets kulturhistoriska värde.

Området har i delar stora lokalhistoriska värden i och med de gestaltade grönytoras anknytning till de för Hässelby så karaktäristiska handelsträdgårdarna. Viktiga komponenter i denna berättelse utgör de två bevarade trädgårdsmästarvillorna. Att tillvarata lokala särdrag vid stadsplanering låg i tiden.

Byggnaderna uppvisar även arkitekturhistoriska värden genom sin för tiden relativt ovanliga gestaltning med inspiration från 1950-talets rådande arkitekturideal. Det tar sig uttryck i de spritputsade fasaderna i olika kulörer som bryts av genom de släta, breda fönsteromfattningarna i ljusare kulör. Husen stora, flacka, asymmetriska tak som är nervinklade i kvartershörnen är ett mer samtida inslag i arkitekturen.

Den sammanvägda bedömningen är att området är särskilt värdefullt ur kulturhistoriskt hänseende.

Vy genom Smedshagsområdet. Foto Stadsmuseet 170131

Historik: På 1600-talet låg det lilla torpet Smedshagen i området. Under 1900-talet började trädgårdsnäringen växa sig stark, torpets 32 tunnland styckades av och torpbyggnaden försvann sedermera. Smedshagsområdet dominerades under 1900-talets första hälft till stor del av trädgårdsmästerier, framförallt i sträckningen utmed nuvarande Lövstavägen. Närheten till Lövsta sopstation och dess näringsrika avfall liksom bra båt- och tågförbindelser in till Stockholm var goda förutsättningar för odlingsverksamhet.

Mellan 1930 och 1950-talet fanns ett stort antal handelsträdgårdar i Hässelby Villastad, cirka 100 st. Trädgårdsnäringen kom att avvecklas under 1960- och 70-talen. Två äldre villor inom området minner om denna tid. Den så kallade "Vita villan", samt ytterligare en trädgårdsmästarbostad i områdets norra utkant. Vita villan uppfördes i början av 1900-talet och den senare uppfördes 1908 av trädgårdsmästaren Nils Larsson som 1907 startade Gransäters handelsträdgård.

Vid mitten av 1970-talet avstannade inflyttningen till Stockholm. Ungefär samtidigt närmade sig miljonprogrammet sitt fullbordande, och många av dessa områden blev problemområden med stor andel tomma lägenheter. Kritiken växte mot dessa områden som ansågs monotona och otrygga, och stadsplanerare började se sig om efter nya ideal. 1940-talets grannskapsenheter med mindre skala och omsorgsfullt planerade utemiljöer blev en förebild. Under 1980-talet fick även innerstadens kvartersbebyggelse, särskilt storgårdskvarteren, ett lyft som planeringsförebild.

Utsnitt ur plankarta från 1985. Området i mitten, kvarteret Vårbrodden, har senare ersatts av nya detaljplaner.

När stadsplanearbetet för Smedshagen började var det just dessa stadsbyggnadsideal som rådde på Stockholms stadsbyggnadskontor. De arbetade aktivt för att skapa områden som präglades av en förening mellan innerstadens attraktiva storgårdskvarter från 1920-talet och grannskapsenheternas strävan efter naturlig lokal gemenskap och social kontroll. Kista, Dalen och det pågående Skarpnäcksfältet sågs som förebildliga samhällen vid nyexploatering. Arkitekternas första förslag med friliggande hus i park, tänkt att knyta an till områdets tidigare historia med egnahemsbebyggelse och odling, förkastades därför. Stadens inriktning för hyreshusbebyggelse i Smedshagen realiserades 1987-88. Byggherre var det kommunala bostadsbolaget Stockholmshem och utformningen av områdets spritputsade bostadshus stod Nyréns arkitektkontor med Johan Nyrén som ansvarig arkitekt. Då service i form av skola, handel mm redan fanns i området planerades Smedshagen som ett bostadskomplement. Direkt väster om området fanns sedan tidigare Åkermymtans affärscentrum, som invigdes 1977. För markplaneringen stod Jan Särj Mark & Landskapsarkitektbyrå. Under 1980-talet slog den så kallade 1%-regeln igenom på riktigt, vilket innebar att en procent av byggnadskostnaderna vid alla nybyggen skulle avsättas för konstnärlig utsmyckning. I Smedshagen tog detta sig uttryck i individuella mosaiker vid portikerna.

Enligt planerna uppfördes i områdets mitt en skola i början av 1980-talet, förskolebyggnaden verkar enligt detaljplanen redan funnits på platsen och får antas vara uppförd i slutet av 1970-talet. Skolan revs sedermera och ersattes av en ny, större skola 2005-2006. 2008-2010 uppfördes en idrottshall invid skolan, Smedshagshallen. Parallellt med idrottshallen ligger även en elnätsstation från 1970-talet.

Beskrivning: Området är uppdelat i två delar om totalt 46 bostadshus, åtskilda av ett grönområde där skola, förskola och idrottshall ligger. De två delarna binds samman med ett gångstråk vars sträckning kan spåras långt tillbaka i tiden. Grönområdet är medvetet planerat för att knyta an till den tidigare trädgårdshistorien och har en riklig vegetation. I området finns två större parkområden; "Päronparken" i den östra delen samt "Tallparken" i den västra delen. I den nordöstra utkanten av området finns odlingslotter för de boende. Området är delvis trafikseparerat med markparkeringar i form av öppna garagelängor i områdets utkanter.

Två äldre byggnader finns kvar som en rest från handelsträdgårdarnas tid. Den så kallade ”Vita villan” (Carl Bondes väg 44), ligger i Tallparken. Byggnaden uppfördes som trädgårdsmästarbostad. 2008 tillkom en ramp och en utrymningstrappa i och med att byggnaden användes som förskola, sedan har den även använts som medborgarkontor. Villan bevarar i stort sin ursprungliga karaktär. I områdets norra utkant ligger den så kallade ”Gula villan” eller Gransäter. Byggnaden har kvar en äldre karaktär, men den ursprungliga arkitekturen har förändrats totalt, bland annat vid en till- och ombyggnad på 1960-talet. Huset används sedan en tid av Hässelby scoutkår.

De flesta av husen är uppförda som putsade vinkelhus i fyra våningar. Husen är sammankopplade fyra och fyra genom portiker och bildar åttkantiga innergårdar. Portikerna skapar in- och utblickar samt binder samman gårdarna. Innergårdarna är omsorgsfullt gestaltade med växtlighet och gårdsmöbler för att uppmuntra till möten och samvaro mellan de boende. Lägenheterna i markplan är försedda med privata uteplatser. Detta var något som kom stort vid tiden för områdets planerande, tidigare hade boende i markplan sällan någon motsvarighet till övriga lägenheters balkonger. Varje gård har gemensamhetslokaler, tvättstuga, cykelrum mm. Området försågs vidare från början även med fem stycken trapphuskollektiv. Husen kröns av stora, karaktäristiska, flacka tak som är nervinklade i kvartershörnen. I anslutning till grönområdena ligger friliggande vinkelhus samt tvåvåningslängor. Spritputsens milda pastellkulörer bryts av genom de avvikande, breda, slätputsade fönsteromfattningarna och fasadbanden i gråvit kulör. Fasadbehandlingen associerar till Hässelbys 1950-talsbebyggelse. Tvåvåningslängorna fick en omvänd färgsättning med gråvit puts och pastellfärgade omfattningar. Samtliga fönster är vita med två till fyra lufter. Balkongerna är placerade i soliga lägen och har fronter med avfasade hörn. De olika gårdsbebyggelserna skiljer sig åt genom färgsättning samt små mosaiker samt dekorativa putsdetaljer i portikerna. De individuella mosaikerna, som tillkom bland annat för att små barn lättare skulle hitta hem, utformades av konstnären Anna Bohman. Även entrépartierna har konstnärlig utsmyckning i form av glaserade kakelplattor i olika kulörer. Motivmålningarna i trapphusen utförda av konstnären Carl Johan Christensen, tillkom senare, i mitten av 1990-talet.

Husen kännetecknas av asymmetriska takfall, spritputsade fasader i milda pastellkulörer samt breda, slätputsade fönsteromfattningar. Foto Stadsmuseet 170131

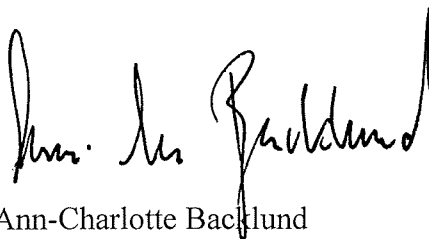
I päronparkens västar del ligger en före detta pann- och sopsugscentral. Byggnaden uppfördes 1986 efter ritningar av samme arkitekt som ritat bostadsbebyggelsen, Johan Nyrén. 2002 gjordes några ändringar, bland annat ett nytt entréparti samt skärmtak, och byggnaden används idag som värmecentral och miljörum.

Centralt i området, i kvarteret Vårbrodden ligger en förskola, skola idrottshall och elnätsstation.

Bakgrund och underlag: Klassificering gjordes med anledning av påbörjat planarbete för Vitsenapen 1 m fl (SBK Dnr 2016-15666-53). Besiktning på plats 2017-01-31. Som underlag för ställningstagande har även använts handlingar från Byggnadsnämndens arkiv samt information i *Västra Smedshagen : Hässelby Villastad*, Schönning Klas, Stockholms Hem 1996, *Smedshagen – en av våra stadsdelar*, Henrikson Henrik, Hässelby Hembygdsblad Nr 108 2015, *Smedshagen : Kulturmiljöutredning 2017-12-06* Tyréns.

Värderingsgrupp: stadsantikvarie Ann-Charlotte Backlund,
enhetschef för kulturmiljö Ylva Blank samt antikvarierna Elisabeth
Ek, Per Olgarsson, Magnus Rönn, Lisa Sarban, Gunilla Söderlund,
Sofia Sternegård och Signe Wirdby

Stockholm den 7 december

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Kopia för kännedom till:

Fastighetsägaren/Tomträttsinnehavare